

2008WMC11 bijlage 2

Toekomst Thuis:

Verlenging projectperiode invoeringsprojecten en evaluatieonderzoek 2008

Kader

Op 27 juni 2005 is Provinciale Staten akkoord gegaan met het Kaderstellend plan van aanpak Domotica (Toekomst Thuis). Het project Toekomst Thuis is gericht op het stimuleren van de invoering van domotica en zorg op afstand en is onderdeel van het programma Wel Thuis!.

Domotica biedt grote mogelijkheden voor de toekomst van de zorg. Het kan mensen met een zorgvraag ondersteunen bij het langer thuis blijven wonen. Hoewel er al wel ervaring is met de eerste generatie domotica (bijvoorbeeld personenalarmering, valdetectie en automatische verlichting), ontbreekt de ervaring om ook de tweede generatie domotica toe te passen. De tweede generatie domotica, die gebruik maakt van breedbandtechnologie biedt mogelijkheden voor de zorg. Met dit systeem wordt het mogelijk beeld- en geluidsverbinding tot stand te brengen. Door persoonlijk contact tussen hulpverlener en klant via een beeldscherm kan makkelijker worden ingespeeld op vragen, een noodsituatie of kan de mantelzorg worden ontlast. Anderzijds kunnen er ook diensten aan worden gekoppeld: van een 'goedemorgen-service' tot en met informatie over activiteiten in de buurt of een boodschappendienst. Voor mensen met een zorgvraag -ouderen, gehandicapten of chronisch ziekenlijkt een combinatie van eerste en tweede generatie domotica gewenst voor het langer zelfstandig thuis blijven wonen. De eerste generatie domotica zorgt voor veiligheid en comfort, de tweede generatie domotica maakt het mogelijk zorg op afstand te verlenen. Het komt er vervolgens op aan die domotica op maat te leveren, toegesneden op de behoefte van de klant. Daarbij moet voorkomen worden dat de techniek overheersend is. De combinatie van verschillende soorten technologie en de juiste mix van techniek en zorg: daar schort het nog aan bij de implementatie van domotica. Invoering op grote schaal verloopt echter moeizaam. De markt werkt nog niet. De techniek is nog (te) duur, de zorgorganisaties en gebruikers zijn niet gewend aan technologie en de organisatie en financiering van de zorg is nog niet afgestemd op deze nieuwe werkwijze. De baten komen niet terecht bij degenen die de kosten maken. Doordat technologische ontwikkelingen ook nog eens snel gaan, kijken veel zorgorganisaties en woningcorporaties de kat uit de boom. En zo ontstaat een vicieuze cirkel: iedereen wacht op elkaar, waardoor er weinig van de grond komt, men blijft wachten en de technologie blijft duur. Het doorbreken hiervan is dermate ingewikkeld dat de provincie in 2005 gestart is met Toekomst Thuis.

Met Toekomst Thuis worden drie maatschappelijke effecten nagestreefd:

1. het langer zelfstandig wonen met behulp van domotica,
2. een doelmatiger zorg,
3. het rijper maken van de markt voor zorg op afstand.

Concreet kent Toekomst Thuis de volgende doelstellingen:

- De uitvoering van minimaal twee en maximaal vier invoeringsprojecten te ondersteunen, waarvan in ieder geval één in een plattelandsgebied en één in een verstedelijkt gebied. In totaal moet het om 200 tot 250 cliënten gaan,
- Via een vliegwieleffect op basis van de opgedane kennis en ervaring Utrecht klaar maken om binnen vijf jaar nog eens 500-1000 mensen met een zorgvraag te bedienen,
- Een bijdrage leveren aan een nieuwe generatie domotica door een innovatief project in Soest/Baarn te ondersteunen. Het gaat om het in de praktijk testen van 'slimme camera's' waarmee nog sneller en adequater gereageerd kan worden en waarmee een zwaardere doelgroep kan worden ondersteund.

Voor de projectperiode (2005-2007) is in totaal € 3 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Onderzoeksresultaten invoeringsprojecten

In de tweede helft van 2005 zijn de projectpartners (woningcorporaties en zorgaanbieders) samen met de provincie Utrecht intensief met de voorbereidingen voor de invoering van zorg op afstand bezig geweest. Hierbij zijn o.a. visie op en doel van domotica en zorg op afstand bepaald, zijn de doelgroepen in kaart gebracht en zijn klantonderzoeken uitgevoerd om de behoefte te peilen. Op 8 maart 2006 zijn drie samenwerkingsverklaringen getekend om te starten met de implementatie van domotica en zorg op afstand met:

- Amant / Amerpoort Asvz / Portaal Eemland in Soest en Soesterberg
- Aveant / Portaal Utrecht in stad Utrecht
- Vierstroom / Stichting Woonbelangen Weidegebied (SWW) in Woerden en Zegveld.

Afgesproken is dat de drie pilots een bijdrage krijgen voor de techniekkosten en voor ontwikkelkosten (totaal €1,5 mln) waarmee in totaal 225 cliënten worden bereikt.

De drie pilots worden gemonitord. De eerste tussenrapportage is dit voorjaar verschenen. De tweede tussenrapportage van het monitoringonderzoek is nu gereed (zie bijlage *Tweede tussenrapport monitoring Toekomst Thuis*). Er is uitgebreid en specialistisch onderzoek gedaan naar de beleving van klanten met domotica en zorg op afstand via diepte interviews en vragenlijsten. Een dergelijk onderzoek is nog niet eerder gedaan in Nederland. Daarnaast is onderzoek verricht naar de kosten voor de invoering van domotica en zorg op afstand.

Het onderzoek geeft aan dat de reactie van de klanten worden beïnvloedt door de stand van de implementatie. In alledrie de projecten zijn er problemen met de techniek. Er worden oplossingen gevonden maar er dienen zich ook weer nieuwe technische problemen aan. In de gesprekken met de klanten klinken deze problemen door. Wel valt er een rode draad uit te halen, namelijk dat klanten ondanks de haperende techniek nog steeds vertrouwen hebben in de mogelijkheden van domotica en zorg op afstand. Voor veel klanten houdt het systeem een belofte in. Het nut en de werking voor de klanten van domotica en zorg op afstand zit voor hen in (1)de veiligheid en ondersteuning die het hen kan bieden in het dagelijks leven en (2)als tijdverdrijf en informatievoorziening.

Uit het onderzoek blijkt verder dat het realiseren van aansluitingen bij klanten langzaam verloopt: leveranciers kunnen nog geen werkend totaalconcept leveren en de domoticatechniek kent veel storingen en is onvoldoende betrouwbaar, waardoor zorg op afstand nog nauwelijks wordt geboden. De drie pilots testen nog te veel de techniek in plaats van een nieuw product dat kan helpen mensen langer zelfstandig te laten wonen.

Uit het onderzoek blijkt tot slot dat de gemiddelde kosten tot nu toe per project ruim €815.000,- bedragen. Uit de financiële gegevens is echter nog niet vast te stellen wat de productprijs per aansluiting is, de zgn. businesscase, en wat klanten in de toekomst zouden moeten gaan betalen voor deze nieuwe zorgverlening (klanten nemen nu gratis deel en op vrijwillige basis). Wel is duidelijk met welke kostenposten rekening moet worden gehouden bij de invoering van domotica en zorg op afstand.

Eind oktober 2007 waren in totaal 115 klanten aangesloten in de drie pilotprojecten. Om een compleet antwoord te kunnen geven op de hypothese “domotica en zorg op afstand stelt mensen in staat langer zelfstandig thuis te blijven wonen” is meer ervaring nodig.

De drie pilots in de provincie Utrecht zijn aangesloten bij het door het ministerie van VWS gecoördineerde 'landelijk overleg videocommunicatie'. Hierin nemen de 10 projecten deel die koplopers zijn op het gebied van zorg op afstand. In totaal zijn tot nu toe in heel Nederland een kleine 700 aansluitingen zorg op afstand bij mensen thuis gerealiseerd (dit is inclusief de 115 klanten vanuit de provincie Utrecht). Dit geeft aan dat de implementatie van domotica en zorg op afstand nog steeds in een ontwikkelfase zit en het experimentele karakter nog niet ontstegen is.

Voorstel

Voorgesteld wordt om de projectperiode voor de 3 pilots in Woerden/Zegveld, Soest/Soesterberg en Utrecht met 1 jaar te verlengen tot en met 31 december 2008 en tevens het monitoringsonderzoek ook in 2008 mee te laten lopen.

Door de projectperiode te verlengen:

- kan meer ervaring opgedaan worden met het verlenen van zorg op afstand;
- zullen de 3 pilots meer toekomen aan het ontwikkelen van de 'content' (zorg en welzijnsdiensten via screen to screen);
- kunnen het aantal aansluitingen worden opgevoerd;
- wordt meer ervaring opgedaan met de organisatieontwikkeling die het gevolg is van de technologische innovatie;
- is het mogelijk antwoord te geven op de centrale vraag of domotica en zorg op afstand mensen ondersteunt bij het langer zelfstandig thuis blijven wonen; en
- kan de kostprijs per aansluiting en de kosten voor de klant in beeld worden gebracht, waarmee opschaling van zorg op afstand gestimuleerd wordt.

De kennis en ervaring die hiermee wordt opgedaan, zal in het kader van het vliegwieleffect breed verspreid worden onder diverse doelgroepen: cliëntenorganisaties, gemeenten, ministerie VWS, zorgaanbieders en woningcorporaties om zo de verdere uitrol van domotica en zorg op afstand te bewerkstelligen.

Voor de projectverlenging is €175.000,- nodig:

- €150.000,- voor de 3 invoeringsprojecten (€50.000,- per project), bedoelt als bijdrage in de organisatiekosten, zoals projectaansturing, extern advies op het gebied van techniek, adsl verbindingen klanten en dienstenontwikkeling via screen to screen.
- € 25.000,- voor de verlenging van monitoringsonderzoek, bedoeld om alle klanten te ondervragen en een eindrapportage op te leveren, dat antwoord geeft op de centrale vraag of domotica en zorg op afstand mensen ondersteunt bij het langer zelfstandig thuis blijven wonen, voor welke doelgroep het geschikt is, wat de kosten zijn voor de klant en wat de meerwaarde en perspectief is van deze nieuwe vorm van zorgverlening.

Binnen het programma Wel Thuis is €175.000,- beschikbaar (€130.000,- project Toekomst Thuis nr. 530122 en €45.000,- programmabudget Wel Thuis! nr. 531140-530101).